

ЛОБІЗМ І КОНСТРУЮВАННЯ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ: ВПЛИВ ФАНТОМНИХ ПРОСТОРІВ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Колесниченко Владислав

здобувач третього рівня вищої освіти кафедри політології,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
(керівник – проф. Світлана Коч)
ORCID: 0009-0001-6811-2733

Сучасна глобальна нестабільність, що характеризується наявністю багатьох точок незгоди між державами та політичними акторами, наявністю активних та потенційних військових конфліктів тощо, є наслідком системи обставин, які, вочевидь, є багатовимірними. Одним з актуальних вимірів цих обставин є небезпечне поєднання концепції фантомних просторів із можливостями лобістів. Почасти знаходячись поза межами інституційних рамок та формальних обмежень, цей симбіоз все одно має помітний вплив на розвиток тих чи інших проблемних питань світової політики, чим пояснюється **актуальність** представлених тез, так само як і його відповідність тематиці конференції та обраної секції. Пропонується стислий огляд центральної концепції з формуванням висновків, що закладають основу для подальших досліджень тематики.

Одним із головних фундаментальних питань є: у чому криється механізм взаємодії між концепцією фантомних просторів та лобістських практик у сучасній політиці та чому ця тема загалом є нагальною? Вочевидь, обидва поняття не є новими для наукового дискурсу. Важливість дослідження цієї тематики пояснюється підвищеною розповсюдженістю цього підходу в міжнародній політиці, адже міжнародне право в останні роки спостерігає збільшення кількості та підвищення складності викликів, із якими йому доводиться стикатися, і сама система міжнародного права не повною мірою виявляється здатною відповідати на подібні виклики. Це створює нові можливості для неформальної дипломатії та лобістських зусиль, які також набувають нових форм в умовах розвитку технологічних та комунікаційних можливостей.

За таких обставин, систематизація та актуалізація наукового дискурсу стосовно лобістських практик видається необхідною.

Концепт фантомних просторів, створений та розвинутий теоретиками критичної геополітики, помітно резонує з тими можливостями, якими сьогодні оперують лобісти. Концепт першим запропонував Мішель Фуше – він пояснював їх як простори, які не присутні на географічних картах, але існують у свідомості суспільств та політичних діячів [5]. Ів Лакост, зі свого боку, розвинув ідею, що географічні карти не просто демонструють кордони, а можуть виступати справж-

нім інструментом політиків, що буде скоріше формувати реальність, ніж просто її відображати [4, с. 33].

Теоретики критичної геополітики розділили фантомні простори на декілька категорій, надаючи кожній конкретні специфічні характеристики: простори, що втратили політичну актуальність, але продовжують впливати на мислення держав; концептуальні регіони, які задають певний політичний наратив; історичні образи простору через концепт імперій, сфер впливу тощо [4]. Головною ознакою того, що простір є фантомним, можна вважати те, що такий простір впливатиме на поведінку держав або інших міжнародних акторів так, як і реальні, визнані території. Саме в цьому і криється фундамент для потенційних конфліктів, адже в умовах кризи міжнародної архітектури безпеки трактування значення тієї самої території різними акторами може у підсумку призвести до напруження різного ступеню, включаючи збройні конфлікти.

На практиці можна констатувати той факт, що фантомні простори значною мірою формують рамку сучасних міжнародних відносин. Адже перелічені вище категорії просторів у тій чи іншій конфігурації є складником світогляду значної кількості держав, що відповідно впливає на конкретні політичні рішення, стратегії та концепції.

Для українського дослідника першим спаде на думку приклад російської концепції фантомних просторів колишніх територій та сфер впливу імперії / СРСР, через призму яких російське політичне лідерство будує свою політику [1]. Програш у Холодній війні та розпад СРСР продовжує сприйматись росіянами не як заслужені результати помилок власної політики, а як підступність суперників та несправедливе відношення до російської держави. Сучасна, багато в чому ревізійністська політика росіян значною мірою базується саме на власних трактуваннях значення ряду територій і просторів, які насправді мають іншу історичну роль, ніж ті фантомні пояснення про нібито «сферу впливу Росії», які надає російський світогляд цим територіям [1].

На практиці такий підхід у російській реалізації призводить до внутрішньої легалізації політичних рішень, обґрунтування потенційних територіальних претензій та навіть виправдання інтервенцій.

Очевидно, що цей підхід підриває міжнародну стабільність, адже росіяни послідовно підтримують напругу, використовуючи цей наратив, що, безумовно, є цілеспрямованою політикою. Побудувавши авторитарний режим, що має доступ до відчутних фінансових ресурсів, ядерної зброї як фактору стримування і залякування, а також маніпулюючи міжнародним правом через право вето та інші інструменти Ради Безпеки ООН [6], росіяни активно намагаються нав'язувати своє бачення під впливом концепції фантомних просторів. У разі більш детального аналізу можна навести інші приклади подібних підходів серед інших країн.

Повертаючись до взаємозв'язку між концепцією фантомних просторів та лобістською діяльністю, необхідно зацентувати увагу на тих фундаментальних засадах, які пов'язують їх між собою.

Загалом, лобізм у тій чи іншій формі завжди є частиною міжнародної політики. Фантомні простори в цьому контексті не є виключенням, адже для легітимізації претензій на ті чи інші території державний актор потребує підтримки власного електорату та визнання цих претензій актуальними від інших акторів. Лобістська діяльність в таких умовах набуває особливого значення і вимагає наявності добре продуманої стратегії та її реалізації. Оскільки лобісти часто працюють поза рамками формальних переговорів та процесів, то існує декілька факторів, які впливають на ефективність концепту фантомних просторів саме у руках лобістів: формальна легітимізація є лише кінцевою метою, але не є необхідністю у процесі поширення свого бачення; гнучкість трактувань та можливостей використання тих чи інших інтерпретацій фантомного простору, звідси підлаштування завдання під конкретні інтереси конкретного актора; можливості залучення фінансових, інформаційних та аналітичних інструментів [2] для обґрунтування того чи іншого бачення та його поширення тощо.

Отже, реалізація концепції фантомних просторів через широкий набір інструментів, доступний лобістам, залежно від інтересів політичного суб'єкта може мати довгострокові наслідки і виступати як дестабілізуючий фактор для регіональної чи глобальної безпеки. Лобісти можуть мати величезний вплив на конструювання міжнародної політики, адже концепція фантомних територій дає широкий простір для впливу на архітектуру глобальних відносин. Лобісти можуть як самі створювати ландшафт для політичних дій, так і виступати в ролі тих, хто виправдовує ті чи інші дії, коли вони вже відбулися.

Тому створення рамок для стратегічного мислення, формування політичної уяви, вплив на коаліції, загрози, пріоритети – все це є потенційним наслідком діяльності лобістів у контексті фантомних просторів.

У підсумку першочергово необхідно визнати, що тандем концепції фантомних просторів та сучасних інструментів лобістської діяльності створює новий пласт можливостей для політичних акторів, особливо в умовах глобальної дестабілізації. Лобістська діяльність загалом та її вплив на міжнародні відносини вимагає актуалізації у межах сучасного наукового дискурсу, адже мінливий стан міжнародної політики створює нові форми лобізму; видозмінює його місце та важливість у сьогоденному світі. Концепція фантомних просторів у цьому контексті є лише одним із нагальних потенційно проблемних аспектів політики. Представлені тези закладають основу для подальшого розкриття як впливу лобістської діяльності через концепцію фантомних просторів, так і глобального значення та впливу лобізму як явища.

Список використаних джерел

1. Нова редакція концепції зовнішньої політики Росії: аналіз змісту. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/nova-redaktsiya-kontseptsiyi-zovnishnoyi-polityky-rosiyi-analiz> (дата звернення: 26.03.2026).
2. Farnel J. F. *Lobbying: Strategies and techniques of intervention*. Paris: Les Editions d'Organisation, 1994. 106 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/297759020_Lobbying_Strategies_and_techniques_of_intervention (дата звернення: 24.03.2026).
3. Melissen J. *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 221 p.
4. Pickering S. *Understanding Geography and War: Misperceptions, Foundations, and Prospects*. London: Brunel University London, 2017. 198 p.
5. Von Hirschhausen B. The lessons of phantom borders: The vestiges of the past come (also) from the future. *L'Espace Geographique*. 2017. Vol. 46, № 2. P. 97–105.
6. UN Documents S/2022/155. *Security Council Report*. 2022. URL: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/s-2022-155.php?utm> (дата звернення: 26.03.2026).

РОЛЬ ТАЙВАНЮ НА РИНКУ НАПІВПРОВІДНИКІВ: ГЕОПОЛІТИЧНІ РИЗИКИ І НАСЛІДКИ

Волинчук Ярослав

здобувач першого рівня вищої освіти
кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(керівник – ст. викл. Михайло Дубель)
ORCID: 0009-0009-7948-8726

Тайвань є світовим лідером у виробництві напівпровідників – переважна частка комп'ютерів та смартфонів більшості користувачів в усьому світі так чи інакше пов'язана з Китайською Республікою. Компанії TSMC (Taiwan Semiconductor Manufacturing Company) та UMC (United Microelectronics Corporation) виробляють мікросхеми для найбільших світових компаній, зокрема: Apple, Nvidia, AMD, MediaTek тощо. Ця невелика острівна держава виробляє понад 60 % від усіх мікрочипів у світі [1]. Упродовж усієї історії успіху Китайська Республіка стикалася у минулому і нині з низкою різних ризиків: геополітичних, природних та технологічних.

Історія виробництва напівпровідників у Тайвані бере свій початок у 1974 році, коли тодішній міністр економіки Сунь Юн-Суань на пораду Пань Вень-Юаня з Radio Corporation of America вирішив займатися виробництвом інтегральних схем. У 1976 році RCA почала передавати в Тайвань відповідні технології. У 1985 на ринку з'явився майбутній засновник TSMC Морріс Чанг [1]. Вже у 1987 році TSMC винаходить концепцію fabless виробництва – модель виробництва, коли